

A.12. A büntethetőséget megszüntető okok rendszere, különös tekintettel a tevékeny ~~megbánásra (a külön törvényi rendelkezésekre is figyelemmel)~~

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog c. tárgyból
Jogász Alapszak
Miskolc, 2016.

Büntethetőségi akadályrendszer

Büntethetőséget kizáró okok

jogellenességet kizáró okok

- a jogos védelem,
- a végszükség,
- a jogszabály engedélye,
- a Btk. Különös Részében meghatározott okok,
- a hivatali, illetve hivatásbeli kötelesség teljesítése,
- a megengedett kockázatvállalás,
- a sértett beleegyezése,
- a fegyelmezési jog gyakorlása

az alannyá válást kizáró okok

- a gyermekkor,
- a kóros elmeállapot,
- a kényszer és a fenyegetés

bűnös-séget kizáró okok

- a tévedés,
- az előjáró parancsa

A büntető eljárás lefolytatását kizáró okok

- magánindítvány hiánya
- a feljelentés hiánya, illetve büntethetőséghez szükséges egyéb jogcselekmények hiánya,
- a Btk. Különös Részében található okok

Büntethetőséget megszüntető okok

- az elkövető halála
- elévülés
- kegyelem
- tevékeny megbánás
- törvényben meghatározott egyéb ok

A büntethetőséget megszüntető okok rendszere

25. § A büntethetőséget megszünteti
- a) az elkövető halála,
 - b) az elévülés,
 - c) a kegyelem,
 - d) a tevékeny megbánás,
 - e) a törvényben meghatározott egyéb ok.

-az elkövető halála:

kivéve pl.: elkobzás, vagyonekobzás (72.§ (6); 75.§ (3))

-elévülés:

Fogalma:

a bűncselekmény büntethetőségének elévülése

Indokai:

- az állami büntetőhatalom korlátja,
- az időmúlás folytán az elkövetőnek lényegében alanyi joga keletkezik a büntetlenségre;
- hosszú idő elteltével a bizonyítékok is elenyésznek, a tanúk emlékezete elhomályosul;
- az időmúlással a szankció céljának elérése is egyre kétségesebbé válik; lehet, hogy az elkövető a társadalom hasznos tagjává válik, stb.

-A büntethetőség elévülése

26. § (1) A büntethetőség - a (2)-(3) bekezdésben meghatározottak kivételével, illetve az egyes bűncselekmények elévülésének kizárásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában - ~~elévül a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év elteltével.~~

(2) -

(3) Nem évül el a büntethetősége

- a) a XIII. és XIV. fejezetben meghatározott bűncselekményeknek,
- b) az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményeknek, és
- c) a XIX. fejezetben meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

(2), (3) módosította: 2014. évi LXV. törvény (2014.12.21.); indok: kiskorú védelme
a) Az emberiség elleni (XIII. fej.) és a Háborús (XIV. fej.) bűncselekmények
b) Bármely fejezetbe tartozó, ha az egyes bűncselekmények súlya indokolja
c) nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények körébe tartozás
+ a konkrét bűncselekmény társadalomra veszélyessége + passzív alany életkora

27. § Az elévülés **kezdő napja**

- a) befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul,
- b) kísérlet és előkészület esetén az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér,
- c) olyan bűncselekmény esetén, amely kizárólag kötelesség teljesítésének elmulasztásával valósul meg, az a nap, amikor az elkövető még az e törvényben megállapított következmény nélkül eleget tehetne kötelességének,
- d) olyan bűncselekmény esetén, amely jogellenes állapot fenntartásában áll, az a nap, amikor ez az állapot megszűnik.

28. § (1) Az elévülést **félbeszakítja** a bíróságnak, az ügyésznek, a nyomozó hatóságnak, illetve nemzetközi vonatkozású ügyekben az igazságügyért felelős miniszternek vagy a külföldi hatóságnak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított **büntetőeljárás cselekménye**. A félbeszakítás napján az elévülés határideje ismét elkezdődik.

(1a) Ha az erős felindulásban elkövetett emberölés, a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő szándékos súlyos testi sértés, az emberrablás, az emberkereskedelem, a személyi szabadság megsértése, illetve - a 26. § (3) bekezdés c) pontjában foglalt kivétellel - a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, az elévülés **határidejébe nem számít be az a tartam, amíg a tizennyolcadik életévét be nem tölti vagy be nem töltötte volna.**

(2) Ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a **felfüggesztés tartama** az elévülés **határidejébe nem számít be.** Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, ismeretlen helyen tartózkodik, vagy kóros elmeállapotú lett.

(3) Az elévülés határidejébe **nem számít be az a tartam,** amely alatt közjogi tisztség betöltésén alapuló **mentesség** folytán a büntetőeljárás azért nem volt megindítható vagy folytatható, mert a törvényben biztosított mentelmi jogot a döntésre jogosult nem függesztette fel. Ez a rendelkezés nem alkalmazható olyan magánindítványra büntetendő bűncselekmény esetén, amely miatt a vádat a magánvádoló képviseli.

(4) A vádemelés elhalasztásának tartama, próbára bocsátás esetén a **próbaidő tartama** és a **jóvátételi munka tartama** az elévülés **határidejébe nem számít be.**

-kegyelem:

= büntethetőséget megszüntető kegyelem (ún. eljárási kegyelem; eljárás jogerős befejezése előtt) →← ún. végrehajtási kegyelem, kegyelmi mentesítés

Kegyelem: ~~egyéni kegyelem (köztársasági elnök) - közkegyelem (amnesztia) (Országgyűlés)~~

-törvényben meghatározott egyéb ok:

például önkéntes visszalépés különféle formája előkészület esetén (11.§. (2))

Tevékeny megbánás

Jogszabályi háttér:

- Btk. (2012. évi C. törvény 29.§. *A tevékeny megbánás*)
- Be. (1998. évi XIX. törvény 221/A.§. *A közvetítői eljárás*)
- 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről
- 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről (20-23.§. *A közvetítői eljárás lefolytatása*; 11.§. *A közvetítői eljárásra utalást megelőző pártfogó felügyelői vélemény elkészítése*) ! **19/2014. (XII. 22.) IM sz.r. 2015. I. 1-től!**

Tevékeny megbánás

A Btk. 29. §-a szerint:

29. § (1) Nem büntethető, aki _____
az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni
vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő
bűntett

elkövetését a vádemelésig beismerte, és
közvetítői eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva –
a sértett által elfogadott módon és mértékben
a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

E rendelkezés akkor is irányadó, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni vagy a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmény a meghatározó.

29. § (2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmények esetében az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva - a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette. E rendelkezés akkor is irányadó, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni vagy a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmény a meghatározó.

29. § (3) Az (1)-(2) bekezdés alkalmazásának nincs helye, ha az elkövető

- a) többszörös vagy különös visszaeső, _____
- b) a bűncselekményt bűnszervezetben követte el,
- c) bűncselekménye halált okozott,
- d) a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélése után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetve próbára bocsátás vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el, vagy
- e) korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben az (1) vagy (2) bekezdést alkalmazták, feltéve, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

Nincs lényegi különbség a felnőtt korú és a fiatalokorú elkövetőkre irányadó szabályozás között;

107. § Ha az elkövető fiatalokorú, tevékeny megbánásnak a 29. § (1) bekezdésében meghatározott vétség vagy ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban fenyegetett büntett elkövetése esetén is helye lehet.

Egyebekben a szabályozás megegyezik a felnőtt elkövetőkével.

Törvényi kritériumok (Btk.):

1) a bűncselekmények köre

- Általános feltétel:

az élet, testi épség és az egészség elleni,
az emberi szabadság elleni,
az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni,
a közlekedési,
a vagyon elleni, illetve
a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmény

[alapvetően lefedi a korábbi bűncselekményi kört (személy elleni, közlekedési, vagyon elleni); az eltérés a Btk. új struktúrájából ered]

- Speciális feltétel:

vétség VAGY

három-*/ötévi** szabadságvesztésnél nem súlyosabban
fenyegetett büntetti kategóriába tartozás
(*felnőtt/**fiatalkorú)

2) a bűnelkövetők köre

- Általános feltétel:

ne legyen többszörös vagy különös visszaeső,
a bűncselekményt ne bünszervezetben kövesse el,
bűncselekménye ne okozzon halált,

a szándékos bűncselekményt ne

a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje
alatt vagy

a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt
végrehajtandó szabadságvesztésre ítéelése után,
a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt,
illetve próbára bocsátás vagy

vádemelés elhalasztásának tartama alatt kövesse el,
korábbi szándékos bűncselekménye miatt nem vett részt
közvetítői eljárásban úgy, hogy annak eredményeként vele
szemben az (1) vagy (2) bekezdést alkalmazták volna –
kivéve, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az
újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év már
eltelt

2) a bűnelkövetők köre

- *Speciális feltétel:*

a bűncselekmény elkövetését a vádemelésig beismerje

3) resztoratív elem/feltétel

bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátétele

- milyen módon?

sértett által elfogadott módon

- milyen mértékben?

sértett által elfogadott mértékben

- mikor?

közvetítői eljárás keretében VAGY

azt megelőzően, feltéve, hogy a közvetítői eljárás során született megállapodásban az jóváhagyásra kerül

Törvényi kritériumok (egyéb, felsorolt jogforrások):

1) fogalma:

„A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás.” (2006. évi CXXIII. tv. 2.§. (1))

2) célja:

„... célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg ügyésztől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával - a sértett és a terhelt közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő - írásbeli megállapodás jöjjön létre.” (2006. évi CXXIII. tv. 2.§. (1))

„A közvetítői eljárás célja, hogy a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítse. A közvetítői eljárásban arra kell törekedni, hogy a gyanúsított és a sértett között - a gyanúsított tevékeny megbánását megalapozó - megállapodás jöjjön létre.” (Be 221/A. §. (2))

- a mediációs eljárás megindítására jogosultak köre

Ügyész (Be 221/A.§. (4)):

hivatalból [feltétel: önkéntes hozzájárulás] VAGY

a gyanúsított, a védő, illetőleg a sértett indítványára

Bíró:

hivatalból tájékoztat:

„Ha közvetítői eljárás lefolytatásának lehet helye, és az ügyész az eljárást a 221/A. § (4) bekezdése alapján nem függesztette fel, a tanács elnöke a vádirat kézbesítésével egyidejűleg tájékoztatja a vádlottat, a védőt és a sértettet a közvetítői eljárás iránti indítvány megtételének lehetőségéről és a közvetítői eljárás következményeiről.” (Be 263.§. (4))

„A bíróság az eljárást felfüggesztheti, .. c) a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében, legfeljebb hat hónapra.” (Be 266.§. (3))

indítvány esetén:

„Az előkészítő ülés kötelező, ha .. b) a vádirat közlésétől számított tizenöt napon belül a vádlott, a védő vagy a sértett közvetítői eljárás lefolytatását indítványozta.” (272.§. (2) b))

DE! a büntetőeljárás alatt 1 alkalommal van helye! (Be 221/A.§. (2))

- az eljárás időtartama

a mediációra a büntetőeljárás tartama alatt, elsősorban nyomozati-
ügyészi szakban kerülhet sor

Ügyész: ~~legfeljebb hat hónapi időtartamra függeszti fel az~~
eljárást *(Be 221/A.§. (3))*

Bíró: a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében, legfeljebb hat
hónapra felfüggesztheti *(Be 266.§. (3))*

- a közvetítői eljárás lefolytatására jogosult személyek

I) a büntető ügyekben eljáró bíróság, illetőleg ügyész székhelye
szerint

illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői
tevékenységet végző *pártfogó felügyelője*, VAGY

a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel – pályázat
útján - közvetítői tevékenység végzésére szerződésben álló
ügyvéd

jár el közvetítőként (mediátorként)

-a közvetítői eljárás lefolytatására jogosult személyek

II) a büntető ügyekben eljáró bíróság, illetőleg ügyész székhelye szerint illetékes igazságügyi szolgálat

pártfogó felügyelői véleményt készít (Be 114/A.§. (1))

~~ellenőrzi* a teljesítést, ha a terhelt a megállapodás alapján a kár megtérítését részletekben történő fizetéssel vagy egyéb módon nyújtandó jóvátétellel ugyan az első részlet tekintetében teljesítette, de a megállapodás értelmében a teljesítés a felfüggesztés határidején belül nem fejeződhetett be (8/2013. (VI. 29.) KIM sz. r. 22.§. (1))~~

tájékoztatja az illetékes ügyészt vagy bíróságot és értesíti az érintetteket, ha megállapítja, hogy a terhelt nem teljesít vagy a megállapodás a sértett magatartása miatt nem teljesíthető (8/2013. (VI. 29.) KIM sz. r. 22.§. (3))

(*ez a közvetítő, illetve adott feltételek mellett a pártfogó felügyelő feladata)

-a közvetítő kötelezettségei

pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint, az eljárásban résztvevők méltóságát tiszteletben tartva kell eljárnia, és biztosítania kell a résztvevők egymással szembeni tiszteletét

jogosult és köteles megismerni mindazokat az adatokat, amelyek feladatának ellátásához szükségesek; de ezekre titoktartási kötelezettsége terjed ki (közvetítői tevékenység megszűnése után is) (2006. évi CXXIII. tv. (3) §.)

- a közvetítői eljárás megindul

az ügyésznek az ügy közvetítői eljárásra utalásáról hozott határozatával [Be. 221/A. § (3) bek.] VAGY a bíróságnak a büntetőeljárást - a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében hozott – felfüggesztő végzésével [Be. 266. § (3) bek. c) pont] *(2006. évi CXXIII. tv. 6.§.)*

- a közvetítői eljárás során jelenlévő személyek

közvetítő, sértett, terhelt, jogi képviselőik (illetve a sértett cselekvőképessége korlátozottságától függően mellette vagy helyette törvényes képviselője), 2-2 támogatójuk, a közvetítő felkérésére szakértő, szükség esetén tolmács *(2006. évi CXXIII. tv. 7-8.§.)*

-határidők az eljárásban

a közvetítő az elrendelő határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül összehívja az első megbeszélést; 3 hónapon belül az eljárást lehetőleg be kell fejezni; 6 hónapon belül jelentésének és a megállapodásnak az ügyész vagy bíró elé kell kerülnie *(2006. évi CXXIII. tv. 9.§.)*

- ***a megállapodás***

tartalmazza a jóvátétel pontos módját, idejét illetve a költségviselésben való megegyezést; a felek együttesen írják alá, melyről a mediátor okiratot készít;

DE! teljesítése nem akadályozza a sértett kártérítési igényének! (közvetítői eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas) (2006. évi CXXIII. tv. 13-14.§.)

- ***az eljárás eredményessége***

eredménytelenül ér véget:

- ha a feltételek eleve nem voltak adottak vagy megváltoztak (halál, ismeretlen helyre költözés, stb.),
- a felek valamelyike visszavonta hozzájárulását, vagy
- közösen kérték az eljárás befejezését
- ha a 3 hónapos intervallum megállapodás nélkül telt el.

eredményes , ha

- a megállapodás alapján a teljesítést megkezdték, vagy
- a kárt a terhelt megtérítette, vagy
- káros következményeket egyéb módon jóvátette (2006. évi CXXIII. tv. 15.§.)

- az eljárás befejezése

- ha eredményes, és sor került a teljesítésére: az ügyész az eljárást *megszünteti*, míg az 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetén pedig *vádat emel* a felnőtt elkövető ellen.
- ha eredményes, de még nem történt meg a teljes jóvátétel (azaz a terhelt megkezdte a teljesítést, de büntethetősége még nem szűnt meg (részletfizetés)): az ügyész a vádemelést 1-2 évig terjedő próbaidőre elhalasztja. (Be 221/A.§. (7))

-Az eredményes közvetítői eljárás büntetőjogi következményei

büntethetőséget megszüntető ok:

felnőttek: vétségek és a 3 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett miatt indult eljárásban

fiatalkorúak: a vétségek és az 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett miatt indult eljárásban

korlátlan enyhítő körülmény:

felnőttek: 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett miatt indult eljárásban